De waardering van de houtsingels in het Westerkwartier

WESTERKWARTIER - Houtsingels worden als kenmerkend voor het landschap van het zuidelijk deel van de gemeente Westerkwartier aangemerkt. Het gemeentebestuur heeft dat onderkend en in 2024 een beleidsnotitie geactualiseerd. Daarin wordt aangegeven dat het aantal kilometers houtsingels minimaal gehandhaafd moet worden en waar mogelijk moet worden uitgebreid. De regels voor het kappen en planten van de houtsingels zijn eveneens nauwkeurig beschreven en de gemeente moet toezicht houden op de naleving van deze regels. Volgens B&W is het belangrijk dat de waardering voor de landschappelijke waarde van de houtsingels toeneemt. Daarnaast moet het voor de grondbezitters financieel aantrekkelijk worden om aandacht te besteden aan het onderhouden en verbeteren van de houtsingels.

Vanuit B&W van de gemeente Westerkwartier zijn twee wethouders inhoudelijk betrokken bij de houtsingels. De nieuw aangetreden Alex Steenbergen heeft 'Toekomst Landelijk Gebied' in zijn takenpakket en is daarnaast lid van de 'gebiedscommissie Zuidelijk Westerkwartier'. Hij geeft aan: 'Het coulisselandschap is beeldbepalend voor het Zuidelijk Westerkwartier. Het is daarom erg belangrijk, dat de gemeente twee jaar geleden exact heeft aangegeven welk beleid we nastreven en welke regels gelden ten aanzien van dat beleid. Het is duidelijk dat houtsingels niet zonder meer verwijderd mogen worden, omdat het kappen vergunningsplichtig is. Daarbij geldt dat iedere meter die verdwijnt, elders moet worden aangepoot. Dat geeft enige ruimte als het moeilijk is om een deel van de singel te behouden, vanwege andere bouwactiviteiten.

Behalve het landschappelijk aspect is het ook voor de waterbeheersing in ons gebied belangrijk dat de houtsingelstructuur blijft bestaan. De singels kunnen veel water vasthouden en dat is belangrijk in een periode waar we te maken krijgen met heftige buien en we het water langer in ons gebied willen houden.'

Wethouder Richard Lamberst heeft vanuit de thema's economie en vrijetijdseconomie te maken met de aantrekkelijkheid van het landschap. Hij zegt: 'Bezoekers van het Westerkwartier worden aangetrokken door het bijzondere landschap en de houtsingels spelen daar een voorname rol in. Ook de bewoners van onze dorpen onderkennen de waarde van het coulisselandschap en geven in onze gesprekken met dorpsbelangen aan, dat ze zien dat de kwantiteit en de kwaliteit van de houtsingels achteruitgaat. Ze pleiten voor herstel, omdat de boomstructuren deel uitmaken van het totaalbeeld van het dorp en zijn omgeving. Ik begrijp ook dat er een spanning is tussen het exploiteren van een boerenbedrijf, de benodigde ruimte voor de singels en de inspanning voor het beheer. Dat zou beter gecompenseerd moeten worden vanuit het landelijk beleid. Vergeet niet dat veel – vaak kleine – ondernemers in de recreatieve sector sterk afhankelijk zijn van de aantrekkingskracht van het landschap. Daar waar we streven naar een toename van het aantal bezoekers, moeten we zuinig zijn op het behoud van die landelijke waarde.'

De gemeente werkt samen met andere partners zoals BoerenNatuur Groningen-West, de provincie Groningen, terreinbeheerders als Groninger Landschap en Landschapsbeheer Groningen en dorpen en de grondeigenaren. Steenbergen merkt op: 'In 2025 is door diverse partijen een Gebiedsofferte aangeboden aan de minister van LNV. Daar staan concrete voorstellen in, die ervoor kunnen zorgen dat eigenaren van houtsingels structureel en ook ruimer worden gewaardeerd voor het werk dat ze uitvoeren voor het beheer van de houtsingels. Hoewel het ministerie inmiddels met de provincie Groningen in gesprek is over enkele pilots, is een structurele verandering vooralsnog niet gerealiseerd. Een gemiste kans, want voor een relatief laag bedrag, zou de minister het probleem ten aanzien van dit deel van het landschapsbeheer snel kunnen oplossen. Het gaat hierbij niet alleen om het aantal kilometers houtsingel dat gegarandeerd moet worden, maar ook om de kwaliteit van de structuur van houtsingels, met hoge bomen en lage struiken, die een leefgebied voor planten en dieren moeten bieden.'

Hij vult aan: 'Het gaat naar mijn idee vooral ook om de waardering die de beheerders krijgen voor het onderhoud. Daarnaast speelt natuurlijk de financiële situatie een rol, want de grondbezitter moet op langere termijn de zekerheid hebben dat het beheer van zijn landerijen hem geld oplevert. Het onderhoud van de houtsingels kan dan deel uitmaken van het bedrijfsplan, dat hij/zij moet laten financieren. Naar mijn idee vinden de meeste boeren het fijn als ze door het publiek en de omgeving worden gezien als de hoeders van het landschap. In veel gevallen is de houding positief, maar juist als ondernemer hebben agrariërs behoefte aan langjarige afspraken en een stabiel beleid.'

De waardering van de houtsingels in het Westerkwartier

Lamberst rond het gesprek af: 'We moeten van een schadevergoeding naar een verdienmodel. Met langjarige en ruimere financiële afspraken, kan de ondernemer aan de slag. Ik weet zeker dat een flink deel van de grondeigenaren verknocht is aan het behoud van het landschap, waarin hij/zij vaak is opgegroeid. Nu is hij/zij genoodzaakt om vanwege financiele verplichtingen keuzes te maken die niet ten dienste staan van verbeteren van de landschappelijke waarde. Toch is het investeren in deze waarde van groot belang. Als naast de grondeigenaar ook de recreatieve ondernemers, bewoners en bezoekers kunnen profiteren en genieten van het landschap, hebben we volgens mij een win-win-situatie. Als gemeente willen we niet alleen maar de boze toezichthouder zijn, maar zeker ook een rol spelen in de regie voor het beheer van het landschap in de gemeente Westerkwartier.'